

วัดโบสถ์

อำเภอหนึ่งของพิษณุโลก

“วัดโบสถ์” เป็นทั้งชื่อวัด ชื่อตำบล และชื่ออำเภอ เข้าใจว่า เดิมทีเดียวคงจะเป็นชื่อวัดมาก่อน คือ วัดโบสถ์ เพราะวัดโบสถ์เป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่ง และตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อยด้วย ต่อมาชื่อ “วัดโบสถ์” คงจะนำมาใช้เป็นชื่อตำบล แล้วเป็นชื่อกิ่งอำเภอ ขึ้นกับอำเภอพรหมพิราม จนกระทั่งตั้งเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ นี้เอง

จะเห็นได้ว่า ชื่อตำบลและชื่ออำเภอนี้ แปรลกที่สุด อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าแปรลกที่สุดในประเทศไทยก็ได้ เพราะนำชื่อวัดมาตั้งเป็นชื่อตำบลและอำเภอ แต่แทนที่จะนำเฉพาะชื่อวัด “โบสถ์” มาตั้ง ก็นำคำว่า “วัด” มาด้วย เข้าใจว่า ถ้าใช้ “ตำบลโบสถ์” หรือ “อำเภอโบสถ์” คงไม่ระรื่นหูกันนั่นเอง เพราะเป็นคำเดียวโดดๆ จึงนำทั้งคำว่า “วัด” และ “โบสถ์” มาทั้งหมดเลย ก็ทำให้ฟังระรื่นหูขึ้น เราจึงได้ชื่อ “ตำบลวัดโบสถ์” และ “อำเภอวัดโบสถ์” มาจนถึงปัจจุบันนี้

ปัจจุบันนี้อำเภอวัดโบสถ์ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวจังหวัดพิษณุโลก มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอพิชัย อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอนครไทย ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเมืองพิษณุโลก และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอพรหมพิราม

หมู่บ้านตำบลในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์

อำเภอวัดโบสถ์แบ่งการปกครองออกเป็น ๓๖ หมู่บ้าน ๖ ตำบล มีชื่อตำบลต่าง ๆ คือ

- วัดโบสถ์
- ท่างาม

- คันไช้
- ท้อแท้
- บ้านยาง
- หินลาด

ชื่อหมู่บ้านในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์เท่าที่ค้นคว้าได้มีดังนี้ เหล่าขวัญ ทำกระดูก หาดอีเห็น หอกลอง วังเจ๊ก ปลักคามี่ น้ำคอบ หนองมะตัง แผลมรัง ทุ่งหงษ์ อีเลน หนองคอน บ้านใหม่ สวนบ้าน หนองปลิง บ้านยาง น้ำหัก ท่าศาลเจ้า ท่าสะเตาะ นานาม บ้านชาน น้อยใน ท่าแก่ง ท่ามะพลับ หินลาด ป่าตาย ท่าปากห้วย ท่าคนเบน ชุมแสง ห้วยน้ำโจน คันไช้ บางม้า หนองลวก หนองบอน ท่าหนอง ปากพาน กากระมาก และตะเคียนเตี้ยเป็นต้น

ปัจจุบันที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย ฟากตะวันออก ห่างจากตัว จังหวัดพิษณุโลกตามแม่น้ำนานแล้วแยกไปตามแม่น้ำแควน้อยประมาณ ๓๐ กิโลเมตร และมีถนนจากพิษณุโลกถึงที่ว่าการอำเภอวัดโบสถ์ประมาณ ๒๖ กิโลเมตร ถ้าไปตามถนนเก่า ประมาณ ๒๓ ก.ม. (แต่ถนนเก่าไม่คึก) และจากตัวอำเภอวัดโบสถ์จะข้ามฟากแม่น้ำแควน้อยไปยังตำบลต่าง ๆ ที่อยู่คนละฟากแม่น้ำโดยมีสะพานไม้ข้าม แต่รถยนต์ข้ามไม่ได้

วัดสำคัญในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์

ในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์มีวัดสำคัญที่น่าสนใจ น่าชม และน่าศึกษาหาความรู้ รวมทั้งนำสำรวจค้นคว้าหาหลักฐานต่าง ๆ เพิ่มเติมอยู่หลายวัดด้วยกัน เท่าที่ผู้เขียนเดินทางไปสำรวจ และถ่ายภาพโบราณวัตถุสถานไว้ มีวัดโบสถ์ วัดเสนาสน์ วัดเหล่าขวัญ และวัดท่างาม เป็นต้น จะได้กล่าวถึงวัดเหล่านี้ตามลำดับไป

วัดโบสถ์

วัดโบสถ์เป็นวัดเก่าแก่มาแต่โบราณวัดหนึ่งทีเดียว เข้าใจว่า ชื่อ "อำเภอวัดโบสถ์" คงจะนำชื่อวัดโบสถ์นี้เองไปตั้งเป็นชื่ออำเภอ ปัจจุบันอยู่ตรงข้ามฟากแม่น้ำแควน้อยกับที่ว่าการอำเภอวัดโบสถ์ คือวัดโบสถ์อยู่ฟากตะวันตกของแม่น้ำ มีสะพานไม้ข้ามจาก

ฝั่งที่ว่าการอำเภอหรือฝั่งตลาดไปยังวัดโบสถ์ได้ ถ้าเป็นฤดูแล้งสามารถนำรถยนต์แล่นข้ามปากได้ เพราะน้ำไม่ลึกมากนัก

โบราณวัตถุสถานที่น่าสนใจในวัดโบสถ์มีอยู่หลายสิ่งด้วยกัน สิ่งแรกที่ต้องชมและศึกษาหาความรู้ก็คือ *วิหาร* ซึ่งเมื่ออย่างก้าวเข้าไปในวัดก็จะเห็นได้ชัดเจนทีเดียว เสียหายแต่ว่าชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก หลังคาบางส่วนก็พัง เข้าใจว่าจะพังลงไปเรื่อย ๆ ถ้าทางวัดไม่รีบซ่อมแซมเสียก็น่าเสียหายเป็นอย่างยิ่ง ลักษณะของวิหารนี้ไม่มีผนัง ภายนอกแล้วคิดว่าน่าจะเป็นศาลามากกว่า เมื่อเข้าไปภายในจึงพบว่า มีพระพุทธรูปเป็นพระประธานตั้งอยู่ ๑ องค์ แต่คงจะถูกซ่อมแซมเสียหลายครั้งแล้ว จึงทำให้รูปร่างผิดไปจากเดิมมาก ที่น่าสนใจก็คือ ฐานของพระประธานมีลวดลายปูนปั้น ถึงแม้จะไม่ประณีตมากนัก แต่ก็สวยงามอ่อนช้อยสวยงามมากทีเดียว และที่หน้าพระประธานมีซากพระพุทธรูปอยู่ ๒-๓ ชั้นด้วยกัน ชั้นหนึ่งเป็นส่วนพระบาทของพระพุทธรูป เป็นพระบาทซ้อนกันแบบนั่งสมาธิราบสังเกตได้ว่าเป็นปางมารวิชัย เพราะมีพระหัตถ์ทั้งสองวางบนพระบาทอยู่ด้วย ส่วนบนไม่มีอีก ๒ ชั้นเป็นซากพระพุทธรูปปูนปั้น เป็นเศียรกับพระวรกาย

อีกแห่งหนึ่งคือ *ศาลาดิน* ซึ่งเป็นศาลาที่ตั้งอยู่ติดกับพื้นดินนั่นเอง เป็นศาลาดินที่เก่าแก่หาคุได้ยาก มีเสาก่ออิฐถือปูนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ๔ แถวด้วยกัน หลังคาซ้อน ๓ ชั้นมองดูภายในเป็นหลังคาโปร่ง นับว่าถ้าเข้าไปภายในจะเย็นสบายดี

สำหรับพระอุโบสถนั้น สร้างขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังแบบสากล คือ มีการแรเงา และมีระยะใกล้ไกล ผิดกับแบบไทยเดิม แต่ก็น่าชมอย่างยิ่ง เรื่องที่เขียนมีทั้งพุทธประวัติและพระเวสสันดรชาดก ท่านรองเจ้าอาวาสวัดโบสถ์เล่าว่า โบสถ์หลังเดิมนั้นมีจิตรกรรมฝาผนังและโบสถ์และหันหน้าไปทางทิศตะวันตก แต่หลังที่สร้างใหม่นั้นหันหน้าไปทางทิศตะวันออก สำหรับภายในพระอุโบสถยังมีพระบรมรูปรัชกาลที่ ๗ เป็นภาพปั้นหล่อแบบนูนต่ำ หรือ BAS RELIEF ซึ่งทางวัดได้รับพระราชทานมาจากรัชกาลที่ ๗

วัดโบสถ์นี้ยังมีศาลาการเปรียญสูงใหญ่สง่างามอยู่อีกหลังหนึ่ง ซึ่งมองเห็นเด่นสง่าอยู่หน้าวัด ทำหลังคาสูง บนศาลาการเปรียญมีธรรมาสน์ที่สวยงามอยู่หลังหนึ่งด้วย

ท่านรองเจ้าอาวาสวัดโบสถ์เล่าว่า วัดโบสถ์เป็นวัดเก่าแก่มาแต่โบราณวัดหนึ่ง ซึ่งเป็นวัดที่เก่าแก่คู่กับวัดเสนาสน์ที่จะกล่าวต่อไป

วัดเสนาสน์

วัดเสนาสน์ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลท่างาม และอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย ฝั่งเดียวกับวัดโบสถ์ แต่อยู่เหนือวัดโบสถ์ขึ้นไปประมาณ ๒ กิโลเมตรเศษ ถ้าเป็นฤดูแล้งสามารถนำรถยนต์ข้ามฟากจากฝั่งที่ว่าการอำเภอวัดโบสถ์ไปยังวัดโบสถ์แล้วแล่นไปตามเนินดินถึงบริเวณวัดเสนาสน์ได้โดยสะดวก

วัดเสนาสน์เป็นวัดที่รู้จักกันดีในหมู่ประชาชนชาวจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดใกล้เคียงก็คือ มี *พระบรมสารีริกธาตุ* ซึ่งทางวัดได้เก็บไว้ที่กุฏิท่านเจ้าอาวาส โดยใส่ตลับไว้หลายตลับ และใส่แก้วไว้อีก ๑ แก้ว แล้วใส่ไว้ในตู้อีกชั้นหนึ่ง เล่ากันว่า พระบรมสารีริกธาตุนี้ได้นำมาไว้ที่วัดนี้นานมาแล้วแต่โบราณ แต่จะเป็นเมื่อไรไม่ทราบได้ และที่พระบรมสารีริกธาตุตกเป็นของวัดเสนาสน์ได้ก็เนื่องจาก วัดเสนาสน์ชนะการแข่งขันการสร้างวัดกับวัดเสนา (ซึ่งปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอพรหมพิราม)

และจากหนังสือ “เรื่องพระปฐมเจดีย์” ที่ท่านเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้าบุนนาค) เรียบเรียงไว้เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๔๐๘ โดยเรียบเรียงจากตำนานพระปฐมเจดีย์ฉบับพระยามหาอรรณนิกร และฉบับนายทอง โดยกล่าวถึง มหาไหล่ลาย เป็นบุตรนายเสนกษัตริย์ เป็นเชื้อพระวงศ์พระยาศรีสิทธิชัย ได้เที่ยวไปนมัสการพระพุทธบาทกับเจดีย์อื่น ๆ ทั่วแล้วกลับมาเมืองชมพู พระสังฆราชก็ให้พระบรมธาตุ ๖๕๐ องค์ ให้บรรจุไว้ในเมืองทวิปไพน์ เมื่อมหาไหล่ลายกลับมายังฝั่งชมพูทวีป จึงนำพระธาตุมาบรรจุไว้ในที่ต่าง ๆ และมีตอนหนึ่งกล่าวว่า

“...เอามาบรรจุไว้ใน *วัดเสนาสน์* ๓๖ พระองค์ ในบูรพาราม ๓๐ พระองค์ บรรจุไว้ในวัดมหาสถาน ๓๐ พระองค์ และสามอารามนี้อยู่แดนเมืองพิษณุโลกนั้น มหาไหล่ลายเที่ยวไปบรรจุพระบรมธาตุสิ้นแล้ว กลับมาอยู่เมืองละโว้เล่า เมื่อมหาไหล่ลายบรรจุพระบรมธาตุนี้ พระพุทธศักราชได้ ๑๔๓๒ พรรษา...”

เล่ากันว่ามีสิ่งทีคู่กันมากับพระบรมสารีริกธาตุอย่างหนึ่ง คือกระเบื้องจารึกเป็นภาษาเขมร ๑ อัน ถ้ามีคนเบียดูพระบรมสารีริกธาตุแล้วเกิดทะเลาะกันก็ใช้กระเบื้องนี้ตัดสันทางวัดจะนำพระบรมสารีริกธาตุออกให้ประชาชนสงฆ์หน้าบ้ละครั้ง แล้วประชาชนจะนำน้ำที่สงฆ์แล้วนั้นไป ทำมาเช่นนี้ตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว จึงทำให้พระบรมสารีริกธาตุสึกกร่อน จน

ถูกถ่ายกันกับก้อนกรวดมัน ๆ ปัจจุบันทางวัดจึงให้ประชาชนสร้างน้ำลงบนตุ้ม มิได้เปิดตลับหรือแก้วให้สรองน้ำได้เหมือนแต่ก่อน พระบรมสารีริกธาตุนี้มีผู้มาขอกันมาก แม้กระทั่งเจ้าเมืองสมัยที่มีเทศาภิบาลก็เคยมาขอแบ่ง แต่ทางวัดไม่ยอมให้ และเจ้าคณะอำเภอศรีมาศก็เคยยกขบวนมาขอแบ่งพระธาตุไป แต่ได้แต่เพียงมณฑปปลุกไม้ปักทองไปเท่านั้นเอง เพราะทางวัดไม่ยอมแบ่งให้ และได้ทำพิธีบูชาไปคัวย

โบราณวัตถุสถานอื่น ๆ ในบริเวณวัดเสนาสน์ก็มี ซากของฐานวิหารและเจดีย์ ซึ่งถูกขุดหรือไปเสียหมดแล้ว มีผู้เล่าว่า ขุดหรือไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ เพื่อนำอิฐไปสร้างศาลา ยังสังเกตเห็นเป็นเนินดินและซากฐานของวิหาร สำหรับฐานเจดีย์นั้นสังเกตเห็นว่าใหญ่โตมาก แต่อิฐก้อนไม่ใหญ่มากนัก จึงนำทำการขุดแต่งฐานเหล่านั้นไว้ เพื่อศึกษาค้นคว้ากันต่อไป

ที่ริมแม่น้ำแควน้อย หน้าวัดเสนาสน์นี้มีวิหารเก่าแก่กับเจดีย์เก่าอยู่ใกล้ ๆ กัน สำหรับวิหารนั้นมีเสายภายในอยู่ ๒ แถว ทั้งหลังคาและผนังชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก ส่วนหลังวิหารเป็นเจดีย์ที่ถูกซ่อมแซมใหม่ แต่ก็ยังมีเค้าเดิมอยู่มากพอควร มีลักษณะเป็นเจดีย์แบบพม่า แต่ยอดหักเสียแล้ว

สำหรับพระอุโบสถหลังปัจจุบันนั้นได้สร้างขึ้นใหม่ หลังเก่าชำรุดและแคบมาก จึงถูกรื้อแล้วสร้างใหม่ที่เดิม ส่วนโบสถมาเป็นโบสถมหาหิน เข้าใจว่าเป็นของเดิม

ในบริเวณวัดเสนาสน์นี้ มีคนเคยได้ลายแทงมา ซึ่งมีข้อความว่า “สระสามสระ กะทะงวม (กรอบ) ไร่ ตะเข้ (จรเข้) สระใหญ่ มาไข่สระกลาง ม้วนหัวม้วนหาง เอาคางทับไว้” ปรากฏว่า เมื่อคนเอาลายแทงมาแล้วพบว่า วัดเสนาสน์ตั้งอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำ แทนที่จะตั้งอยู่ทางฟากตะวันออกของแม่น้ำตามลายแทง จึงไม่คิดว่า จะเป็นวัดเสนาสน์นี้ ซึ่งตามความเป็นจริงนั้น วัดเสนาสน์ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำแควน้อยจริง แต่ทว่าปัจจุบันนี้แม่น้ำเปลี่ยนทางเดินใหม่ วัดเสนาสน์จึงตั้งอยู่ทางฟากตะวันตก ส่วนแม่น้ำเดิมก็ยังอยู่แต่ดินเขินไปมากแล้ว เหตุที่แม่น้ำเปลี่ยนทางเดินก็เพราะว่า แม่น้ำตอนนั้นโค้งมาก น้ำจึงไหลเซาะตลิ่งพังกลายเป็นแม่น้ำใหม่ ซึ่งเป็นทางตรงมากกว่า จึงเสมือนวัดเสนาสน์ตั้งอยู่บนเกาะมีแม่น้ำล้อมรอบทีเดียว

จึงเห็นได้ว่าวัดเสนาสน์เป็นวัดที่มีสิ่งน่าสนใจ น่าศึกษาค้นคว้า และนำเดินทางไปยังวัดนี้อย่างยิ่ง ถ้ามีโอกาสเดินทางไปถึงอำเภอวัดโบสถ์แล้ว

วัดเหล่าขวัญ

วัดเหล่าขวัญตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์นั่นเอง อยู่ริมแม่น้ำแควน้อยปากตะวันตก ใต้วัดโบสถ์ลงไปไม่มากนัก

โบราณวัตถุสถานเก่าแก่ของวัดเหล่าขวัญก็คือ เจดีย์เก่าองค์หนึ่งเป็นแบบลังกา ถูกซ่อมไปบ้างแล้ว ฐานชำรุดมาก ยอดหัก ส่วนตัวเจดีย์ที่เป็นคอรระฆังนั้นสูงชลุด สำหรับพระอุโบสถนั้นสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ภายในพระอุโบสถมีพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ยืนไม่มีเศียร ไม่มีพระหัตถ์องค์หนึ่ง ซึ่งมีผู้เล่าว่า นำมาจากวัดนอก ซึ่งเป็นวัดร้างในท้องที่ตำบลท้อแท้ เดิมจมอยู่ใต้ดินที่วัดนี้ ได้นำมาเมื่อ ๔๐ ปีมาแล้ว พระพุทธรูปสัมฤทธิ์องค์นี้สวยงามมาก เส้นรอบนอกอ่อนช้อยมากทีเดียว เข้าใจว่าเป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ถ้าอยู่ครบทั้งองค์คงจะสวยงามมาก นอกจากนี้ก็มีธรรมาสันอีกหลังหนึ่ง ซึ่งนำมาจากวัดนอกเช่นกัน เป็นธรรมาสันแกะสลักไม้ลวดลายสวยงาม มีรอยประทับกระຈกตามช่องว่างของลายด้วย แต่กระຈกหลุดออกหมดแล้ว ธรรมาสันหลังนี้ตั้งอยู่บนศาลาการเปรียญของวัดเหล่าขวัญ

ดังนั้นวัดเหล่าขวัญจึงเป็นวัดที่น่าสนใจอีกวัดหนึ่งของอำเภอวัดโบสถ์ ที่ควรเดินทางไปชมเป็นอย่างยิ่ง

วัดนอก

วัดนอกเป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลท้อแท้ และอยู่ริมแม่น้ำแควน้อยเก่าที่ขึ้นเขินไป เพราะแม่น้ำเปลี่ยนทางเดิน มีผู้เล่าว่าวัดนอกนี้เคยเห็นมีโบสถ์เป็นกำแพงอิฐ มีช่องหน้าต่าง ๗ ช่อง มีนิกายอยู่ช่องละตัว ต่อมาล้มตายโดยให้นับคูนกยางให้ได้ ๘ ตัวแล้วจะพบทรัพย์แผ่นดิน ปรากฏว่ามีคนชุดได้จริง ๆ โดยที่นิกายตัวที่ ๘ คือ ต้นยางใหญ่ที่ชุดได้ทรัพย์สมบัตินั่นเอง เมื่อฟังคำเล่าเหล่านี้แล้วก็น่าคิดว่าทรัพย์สมบัติดังกล่าวนั้นคืออะไร เพื่อจะได้ทราบความเก่าแก่ของวัดนี้ได้

ปัจจุบันนี้ก็ยังมิผู้เล่าว่า ที่วัดนอกยังมีเสาววิหาร ผนังวิหาร และฐานชุกชีของโบสถ์เหลืออยู่ด้วย โบราณวัตถุที่นำไปจากวัดนี้เข้าใจว่าคงมีมากด้วยกัน เท่าที่ทราบจากผู้

ที่เล่าให้ฟัง ก็คือ พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ไม่มีเศียรไม่มีพระหัตถ์ กับธรรมาสันที่นำไปไว้ที่วัด
เหล่าขวัญตึงกล่าวแล้ว และยังมีผู้เล่าอีกว่า เดิมมีเอกษัย หรือแคว หรืออวกที่วัดนอกนี้ด้วย
สำหรับแม่น้ำแควน้อยเดิมที่วัดนอกตั้งอยู่ริมหน้านั้น กล่าวกันว่าไหลมาจากโรงสี
เหนือที่ว่าการอำเภอวัดโบสถ์ แล้วไปออกแม่น้ำแควน้อยที่วัดเหล่าขวัญ
จึงนำสันนิษฐานได้ว่า วัดนอกคงเป็นวัดใหญ่โต และมีความสำคัญมาก่อน
จึงมีโบราณวัตถุและโบราณสถานที่น่าสนใจมากถึงอย่างนั้น

วัดท่างาม (วัดสาวงาม)

วัดท่างามตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลวัดโบสถ์ เหนือที่ว่าการอำเภอขึ้นไปไม่มากนัก
อยู่ริมแม่น้ำแควน้อยฟากเดียวกับที่ว่าการอำเภอนั้นเอง

วัดท่างามนี้ตั้งอยู่ตรงกันข้ามฟากกับวัดร้างวัดหนึ่งชื่อ *วัดนางงาม* ซึ่งที่วัดร้าง
แห่งนี้ยังมีเนินดินเหลืออยู่ ก็มีต้นยางขนาดใหญ่อีก ๒ ต้นด้วย และวัดนางงามนี้เอง
บางคนก็เรียกว่าวัดท่างาม จึงทำให้นึกคิดว่า วัดท่างามอาจจะย้ายจากวัดนางงามก็ได้ เพราะ
ฝั่งวัดนางงามนั้น ตลิ่งถูกน้ำเซาะพังลงเรื่อย ๆ ปัจจุบันก็ยังถูกน้ำเซาะพังเรื่อย ๆ เช่นกัน อาจ
จะมีผู้ย้ายวัดไปสร้างใหม่ที่ฝั่งตรงข้าม แล้วเปลี่ยนชื่อเสีย แต่ก็ยังมีเค้าชื่อเดิมอยู่นั่นเอง

ที่วัดท่างามนี้ ทางวัดได้สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์องค์หนึ่งเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.
๒๕๑๔ โดยใช้ซากอิฐเก่ามาก่อขึ้น และที่ริมน้ำท่าวัดมีศาลาเก่าอยู่หลังหนึ่งเกือบจะพังหมด
แล้ว แต่มีรูปร่างแปลก คือ หลังคาเป็นทรงจตุรมุข

วัดบ่อคงคราม

วัดบ่อคงครามเป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลท้อแท้ และอยู่ทางฝั่งตะวันออก
ของแม่น้ำแควน้อย หลังวัดทองแท้ออกไปประมาณ ๘๐๐ เมตรเท่านั้นเอง เดิมอาจจะเป็น
วัดเดียวกันก็ได้ กล่าวกันว่าเมื่อราว ๓๐ ปีเศษมานี้ วัดนี้ยังใช้ทำพิธีสังฆกรรมอยู่ แต่
ปัจจุบันกลายเป็นวัดร้าง เหลือแต่ซากโบสถ์และใบเสมาหิน และมีบ่อน้ำ ซึ่งชาวบ้านยังใช้
น้ำในบ่อน้ำน้อย

วัดตะเกิก

วัดตะเกิกเป็นวัดร้าง อยู่ในท้องที่ตำบลวัดโบสถ์ ยังมีเนินดิน และซากอิฐ เหลืออยู่ด้วย คนรุ่นสูงอายุเล่าว่า เคยเห็นพระพุทธรูปทองคำที่วัดตะเกิกนี้ แต่ต่อมาในตอนหลังนี้มีผู้ขุดค้นหาของมีค่ากันมาก จนพระพุทธรูปทองคำนั้นหายไปด้วย

วัดต่าง ๆ ในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์

วัดต่าง ๆ ในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์ นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีอีกหลายวัดด้วยกัน ในที่นี้จะได้กล่าวถึงวัดที่มีใช้เป็นวัดร้าง ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- วัดโบสถ์ วัดเหล่าขวัญ วัดสันตวนาราม วัดท่างาม (อยู่ในท้องที่ตำบลวัดโบสถ์)
- วัดทองแท้ ตำบลท้อแท้
- วัดเสนาสน์ วัดน้ำคบ วัดยางวนาราม วัดนาขาม วัดบ้านน้อย (ส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่ตำบลท่างาม)
- วัดหินลาด วัดหนองบอน วัดหนองลวก วัดคันไช้วนาราม วัดตะเคียน- (ส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่ตำบลหินลาด)

วัดร้างในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์

วัดร้างในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์มีหลายวัดด้วยกัน เท่าที่สอบถามจากพระภิกษุชาวบ้าน และผู้รู้อื่น ๆ ก็พอจะนำมารวบรวมได้ดังนี้

- วัดคุ้งใหญ่ วัดคุ้งน้อย วัดบ่อคงคราม วัดไม้ทราบซื่อ (อยู่ใต้โอนามย์ตำบลท้อแท้ ยังมีพระพุทธรูปซำรุคไม่มีเศียรด้วย) วัดนอก วัดใน (อยู่ในท้องที่ตำบลท้อแท้)
- วัดนางงาม วัดตะเกิก วัดช่างเหล็ก (เล่ากันว่าช่างเหล็กตีเหล็กโดยจับร้อน ๆ ได้ มีเนินดินเป็นฐานเจดีย์อยู่) วัดทุ่งหงส์ (อยู่ในท้องที่ตำบลวัดโบสถ์)

— วัดป่าคอน วัดปากสระ วัดโคกกระชี่ วัดเกาะ วัดป่า วัดเนินมะคึก

โบราณสถานอื่นๆในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์

นอกจากวัดวาอารามที่กล่าวมาแล้วในท้องที่อำเภอวัดโบสถ์ ยังมีผู้เล่าให้ฟังอีกว่า ที่หมู่บ้านน้ำคิบ ตำบลท่างาม มีเนินดินสูงจนคนแปรสภาพเป็นถนนในปัจจุบัน บางคนว่าเป็นคูเมือง เรียกว่า “วังยายถี” และคนสูงอายุเล่าว่า บริเวณนี้เป็นเมืองโบราณมาก่อน เรียกว่า “เมืองเทพ” ดังนั้นในท้องที่แถบอำเภอวัดโบสถ์นี้อาจจะเป็นเมืองโบราณมาก่อนจริงก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พบว่ามียังมีวัดร้างมากมายก็น่าศึกษาค้นคว้า และสำรวจอยู่แล้ว เมื่อมีคนสูงอายุเล่าว่า แถบนี้เรียก วังยายถี ก็น่าสนใจคำว่า “วัง” อยู่มาก และ “เมืองเทพ” จะมีจริงหรือไม่ก็น่าทำการสำรวจค้นคว้าหาหลักฐานต่อไป

อีกแห่งหนึ่งที่ชาวบ้านเรียกกัน คือ “สนามเพลาะ” ซึ่งมีอยู่ถึง ๒ แห่งด้วยกัน และใกล้เคียงกับสนามเพลาะที่วังหวังมีนา เรียกว่า “นากอง” กับ “นาพะงัว” ก็ทำให้น่าศึกษาอย่างยิ่ง สำหรับนาพะงัวนี้อาจจะเพี้ยนมาจากนาพม่าก็ได้ *